

LA TARTRANA

butlletí de règim interior del
centre d'estudis
d'altafulla

RECULL DE COSES NOSTRES

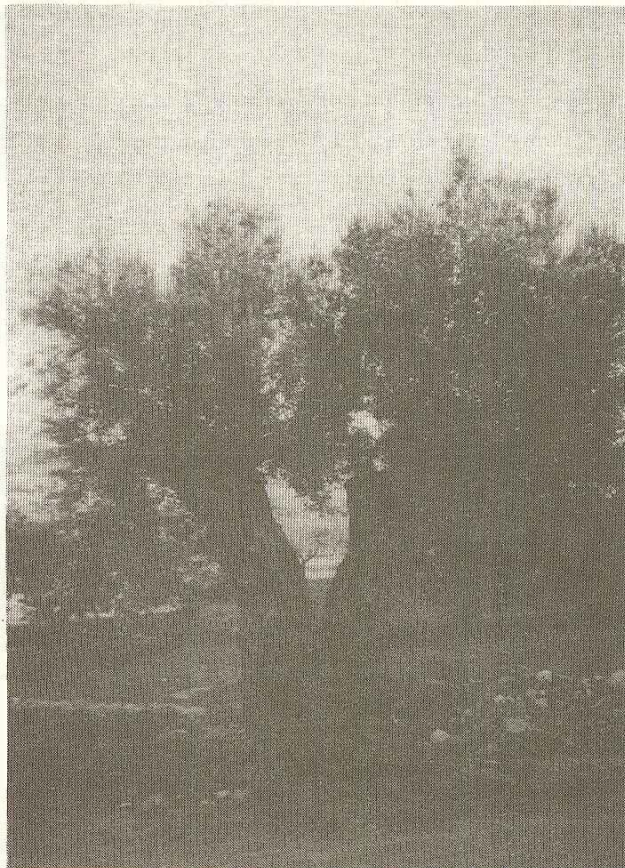
altafulla, març del 1982

nº 15

TESTIMONI VIU D'UNA ALTRA EPOCA: L'OLIVEROT

Algunes vegades potser ens hem parat a pensar davant de l'arbre que, encara que no és de grans proporcions, si ho és prou per a que la veu popular el qualifiqui com "l'oliverot", i ens haurem preguntat quants són els anys que han passat des de que un tendre esqueix va ser plantat per donar lloc a l'olivera actual.

Ès aquesta una tasca difícil de determinar actualment, car la quantitat de fusta seca i podrida que té a la seva soca fa impossible el poder comptar les anelles anuals que determinarien l'edat d'aquest arbre, però basant-nos una mica en l'experiència i una mica en els estudis històrics de la nostra vila, podem determinar d'una manera bastant lògica quants són els anys viscuts per aquest vegetal considerat el més vell del terme.

L'oliverot
(Arxiu Fotogràfic del Centre d'Estudis)

CONSIDERACIONS

La majoria dels botànics creuen que l'olivera ve de la zona sud d'Asia Menor, i l'entrada a Europa va produir-se pel S.E., per les costes de Turquia i de Grècia; a les terres catalanes és portada pels romans, entrant pel port de Tarragona. No és d'estranyar que el conreu de l'olivera hagués tingut en temps passat una extensió bastant superior al que té actualment; només cal veure els trulls que havien existit fins començaments de l'actual segle, que eren cinc: la premsa de Solé, la de l'hort de Sereneta, la de l'hort de les Bombes, la de l'Anton Martí (de l'Hospital) i la de ca Gatell, de les quals sols queden petits vestigis o només el record. (Aprofito aquesta publicació per a ressenyar-les, car els records se'n van de pressa, i deixant constància escrita, contribuïm a mantenir-los i, de mica en mica, aprofundir en el coneixement de la població). El fet de l'existència de cinc trulls ens parla de la importància que havia tingut el fruit de l'olivera.

Les oliveres conreades anteriors a les actuals, i que podríem dir-ne antigues, no eren com les que ara conreem. Mentre les antigues eren de la mena "menya" (d'aquesta classe és l'oliverot), les actuals ho són de l'"arbequina". A les nostres comarques, properes al mar, les oliveres menyes no donen tan bon resultat com les arbequines, car els aires humits perjudiquen la flor i perden molt el fruit. Aquesta pot ser la causa, junt amb èpoques de rendiment econòmic inferior de l'olivera, comparat amb d'altres cultius, que provoca el que s'arrenquin bona part d'elles, plantant-se poc a poc la classe actual, o sia, l'arbequina, encara que en menys extensió.

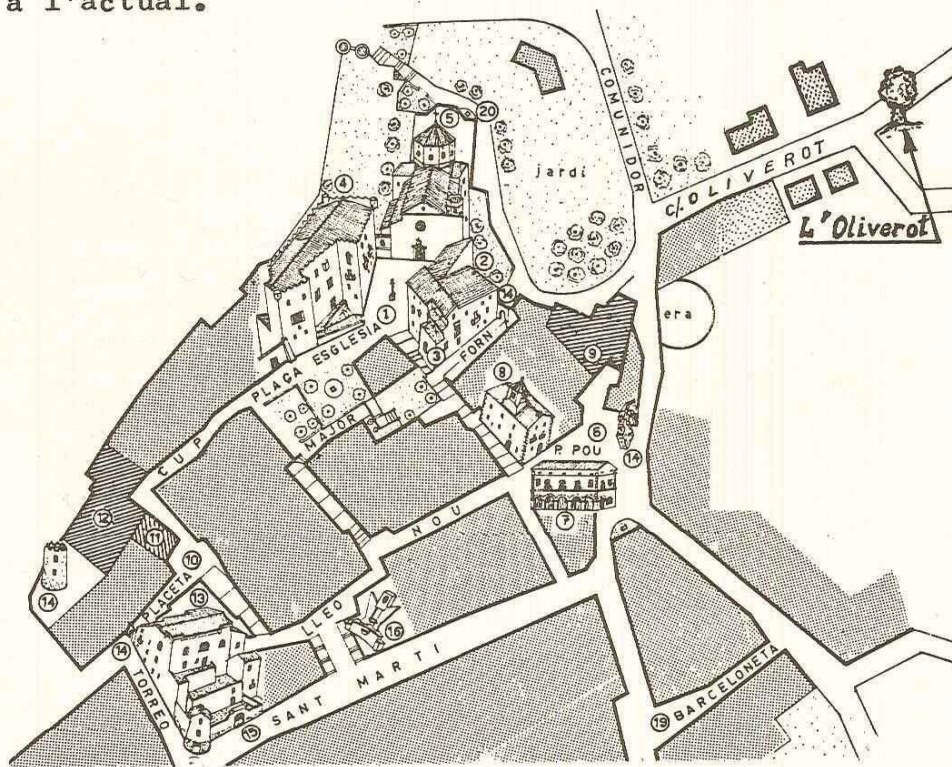
En el llibre *Estudis Altafullencs 2*, el Dr. Salvador Rovira i Gómez publica un treball sobre "Los comerciantes de Altafulla (segunda mitad del siglo XVIII)" i en els manuals notariais que estudia figuren moltes finques rústiques en les que consta la classe de cultius. Doncs be, en 22 finques ressenyades hi consta com a plantada l'olivera i està escrit senzillament "olivera", però n'hi ha sols 4 en les que es fa constar de manera específica "olivera arbequina". Crec que devia ser necessari fer ressaltar aquesta mena que encara estava poc estesa, més si tenim en compte que entre els pagesos és corrent d'anomenar arbequins a aquests arbres; així, pot arribar-se a la conclusió que hi havia aquest costum senzillament per la necessitat de diferenciar-les de les menyes, que eren les tradicionals.

En aquesta època del segle XVIII devia ser quan va començar el canvi de menes d'oliveres, i observant les més velles del terme, podrem adonar-nos, per l'aspecte de la soca, que poc poden passar dels 250 anys de vida.

D'oliveres menyes se'n troben molt poques de plantades al nostre terme, i de proporcions com les de l'oliverot no en conec cap; fins el primer quart d'aquest segle en vivia una altra a la finca anomenada "els caus". Era de grans proporcions i per sota de la seva rabassa s'havia construït una conducció d'aigua de rec, la mine-ta. Va ser destrossada per un llamp segons m'explicà Joan de l'Esteve (Joan Sendra), i en la resta de fusta que encara queda, es pot veure que la seva rabassa tenia més de dos metres de diàmetre.

En comparacions fetes a diferents troncs d'olivera en les terres del terme d'Altafulla observem una mitjana de creixement de 30 cm. de diàmetre cada cent anys, però hem de tenir en compte que les anelles anuals, a partir dels cinc anys fins sobre els cinquanta, són més amples, i d'aquesta edat en endavant perden amplada a mesura que l'arbre envelleix.

Fetes aquestes consideracions preliminars passem a l'olivera o l'oliverot que ens ocupa, i que pel sol fet d'ésser de la classe menya ja denota ser representant d'una altra època agrícola anterior a l'actual.

Al perímetre de la seva rabassa, que sempre és per on es desenrotlla més, hi trobo una mida de 4 m. 24 cm., i la mitjana del perímetre de la soca és de 3 m. 30 cm., però la soca de dit arbre ha crescut podríem dir de forma rectangular (segurament degut a

algun accident o mal tracte se li va castigar l'escorça dels costats). La mida de la part més estreta on hi ha la fusta morta té sobre els 42 cm., mentre que per la part ampla, que és per on creix, s'hi troba una mitjana de 138 cm. Fent la divisió d'aquesta mida pels 30 cm. que correspon al diàmetre de creixement d'un període de 100 anys, ens dona una edat de 460 anys. Doncs be, li podem calcular

ben be una edat superior als cinc-cents anys, perquè: ler.: un arbre, com més vell és, menys creix i, 2ona.: hem de tenir present que l'oliverot és plantat en un lloc de roquissar i poca terra fèrtil, la qual cosa pot haver impedit el seu normal creixement. Per tant, si pensem en uns sis-cents anys, no anirem gaire errats.

L'artista altafullencs Martí Royo té l'encert de reproduir l'oliverot en un mural de ceràmica que decora l'entrada de l'actual consultori mèdic, i podem veure en aquesta obra un símbol de llarga vida, que és el que allí tots procurem anar a buscar.

Si deixem lliure la nostra fantasia davant d'aquest monument vivent, podrem sentir com diu l'oliverot: "A Altafulla he viscut tants anys que si m'hi desarreleu em moriré".

Procurem entre tots de respectar-lo i mantenir-lo perquè això no passi mai, doncs l'arbre té encara vida per segles i està a l'abast de l'home l'aconseguir-ho.

Voldria dedicar aquest escrit com homenatge pòstum al que fou el seu propietari i el sabé conservar, Mariano Sordé Gual, "Marianet", mort fa poques setmanes.

Joan Vives i Milà.

LA TARTRANA

Agraeix a la Maria Sordé Dalmau i a son oncle Ignasi Sordé Gual les atencions que han tingut en permetre'ns fotocopiar papers que serveixen per al RECULL DE COSES NOSTRES així com la donació que han fet al Centre d'Estudis d'Altafulla de fotografies velles, paper moneda, etc. Entre tots ho hem de fer tot! Gràcies de nou.

centre d'estudis
d'altafulla